

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 2. Vtrum actio hominis habeat bonitatem vel malitiam ab objecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Altera pars patet, Quia fieri potest, vt actus, qui iam liberi sunt, ac proinde habent esse morale, desinant esse liberi impedita rationis consideratione, ne defectum obiecti vel actus possit considerare. Quod Deo est facile efficere: quando enim aliquid apprehenditur vt bonum, & intellectus non potest aliquem defectum in illo aduertere, neque in illius appetitione, tunc illud necessario amatur; vt supra ostensum est.

ARTICVLVS II.

Vtrum actio hominis habeat bonitatem vel malitiam ab obiecto?

8 Affirmatur

Conclusio. Primam bonitatem & primam malitiam moralem actionum humanarum sumi ab obiecto.

A simili de bonitate rerum naturalium.

Probat, Quia in rebus naturalibus prima bonitas accipitur a forma, quae dat illis speciem: ergo in actionibus moralibus, prima bonitas accipitur ab obiecto, quod sit conueniens rectae rationi, quod instar formae tribuit actioni speciem moralem.

Item a simili de malitia rerum naturalium.

Rursus, Primum malum in rebus naturalibus est ex eo, quod res non consequatur formam specificam, quam natura intendit, sed alia: vt si pro homine generetur simia. Ergo primum malum in actionibus moralibus est ex eo, quod actio non habeat obiectum conueniens rectae rationi, sed disconueniens. Consequentia patet, ex analogia & proportione, quae est inter res naturales & morales.

Item declaratur exemplis.

Idem declarari potest exemplis, ideo enim velle dare eleemosynam est bonum, quia subleuare miseriam pauperis (quod est obiectum illius) bonum est: similiter ideo velle mentiri malum est, quia mentiri quod est obiectum illius, est malum.

9 Tres obiecti.

Sed contra hanc doctrinam obijci potest. Primò, In obiectis ipsis non est bonitas vel malitia moralis, praesertim in obiectis actuum exteriorum: ergo obiecta non possunt actibus humanis bonitatem vel malitiam tribuere; non enim possunt dare quod non habent.

Secundò, Quia obiecta actuum, praesertim interiorum, sunt effectus eorum: dare enim eleemosynam, est effectus voluntatis interioris. Atqui causa non possunt habere bonitatem a suis effectibus, nam sunt illis priores.

Tertiò, Actus exteriores habent bonitatem moralem ab interioribus: ergo interiores non habent bonitatem ab ipsis; ac proinde neque a suis obiectis; alioquin idem esset causa sui ipsius.

Soluuntur

Ad Primum Respondeo, In obiectis non esse bonitatem vel malitiam moralem formaliter, sed causaliter; in actibus autem humanis formaliter: sicut in medicina est sanitas tamquam in causa, in animali verò, vt forma in subiecto: & sicut in rebus est veritas tamquam in fundamento, in cognitione autem est veritas formaliter.

Quomodo causa possit habere suam bonitatem ab effectu.

Ad Secundum, Causa non habet bonitatem a suo effectu, quasi bonitas effectus sit bonitas causa; sed habet ab effectu, quia ex ordine & respectu ad effectum tamquam ad terminum, vel tamquam ad obiectum. Ideo enim dare eleemosynam est bonum, quia tendit ad bonum ter-

minum, scilicet ad leuamen miseriae & solatium pauperis; & ideo velle dare eleemosynam est bonum, quia ordinem habet ad tale obiectum, scilicet ad donationem externam eleemosynae, quae bona est. Rursus, Occidere hominem est malum, quia terminus eius priuatio vite, mala est; & velle occidere est malum, quia obiectum huius volitionis, occidere, malum est.

Ad Tertium, Omisissis varijs solutionibus, Respondeo duo requiri ad bonitatem moralem, scilicet libertatem & conformitatem cum ratione. Similiter duo ad malitiam, scilicet libertatem & repugnantiam cum ratione. Actus igitur interiores ab exterioribus, tamquam ab obiectis suis, habent quod sint conformes vel difformes rationi: verum actus exteriores vicissim ab interioribus habent, non quod sint conformes vel difformes rationi, sed quod sint liberi. Itaque actus interiores habent ab exterioribus bonitatem vel malitiam moralem ex parte, non integrè; & vicissim exteriores ab interioribus, ex alia parte, non etiam integrè: sicque nulla est repugnantia. Vel (quod in idem recidit) actus interiores habent ab exterioribus bonitatem vel malitiam, exteriores ab interioribus moralitatem. Nam bonitas moralis duo dicit: similiter malitia moralis: quae duo a diuersis pendunt.

D V B I V M I.

Vtrum etiam actus exteriores habeant bonitatem vel malitiam ex obiecto?

Ratio dubitandi est, Quia actus externi non habent proprie obiecta rationi conuenientia vel repugnantia, sed ipsi potius sunt obiecta respectu actuum interiorum voluntatis.

Respondeo, Etiam actiones exteriores habere bonitatem vel malitiam ex suis obiectis, etsi non tam proprie quam interiores.

Probat, Primò, quia D. Thomas hic generatim loquitur de actibus humanis tam externis quam internis; nam de peculiari modo quo actus interni ex obiecto habent bonitatem vel malitiam, agit qu. 19. art. 1.

Secundò, Quia etiam actiones externae dicuntur aliae bonae ex genere, aliae malae, aliae indifferentes, idque ratione obiecti circa quod versantur; quod obiectum, vel est conueniens, vel disconueniens, vel indifferens. Obiectum voco personam cui fit aliquid, & materiam ipsam quae conuertitur. Censetur autem hoc obiectum conueniens vel disconueniens rationi rectae, vel naturae rationali liberè operanti; nempe vt per talem actionem circa tale obiectum agas. Quod explicatur.

Primò, In actionibus bonis, Obiectum enim largitionis eleemosynae, est res quae datur, & pauper cui datur. Sacrificij externi, est hostia quae offertur, & etiam quodammodo Deus, cui offertur. Actus matrimonij, coniux. Restitutionis, res debita, & cui debetur; sicque in caeteris. Haec obiecta sunt materia conueniens harum actionum. Pauper enim est materia conueniens, cui res illa secundum rectam rationem dari possit. Hostia est obiectum conueniens, quae Deo secundum rectam rationem offertur. Coniux, circa quam iste actus fiat.

Actus interiores habent ab exterioribus bonitatem vel malitiam: exteriores ab interioribus moralitatem.

10

Affirmatur.

11 Quomodo actus externi habeant bonitatem vel malitiam ex obiecto.

12 Patet primo in actionibus bonis.

Secundò,

2. In actio-
nibus ma-
lis.

Secundo, In actionibus in alis. Nam actionis homicidij obiectum, est vita hominis; furti, res aliena; adulterij, coniux alterius; sacrilegij, res sacra. Hæc obiecta sunt materia disconueniens, vt actiones illæ humanæ possint in illis exerceri. Non enim vita hominis est materia conueniens, vt talis actio vitæ priuatiua absque legitimâ auctoritate circa eam fiat. Neque res aliena vt auferatur. Neque coniux alterius, vt illa voluptas ex eâ percipiatur. Sed hæc omnia conditionem habent his actionibus repugnantem, ob quam deberent omitti. Quod autem ex his obiectis hæ actiones externæ suam bonitatem vel malitiam trahant, patet; quia quod materia circa quam versantur, est excellentior, eò actus ex genere suo est melior, si materia sit conueniens; vel peior, si non sit conueniens. Vt actus Religionis ex obiecto suo sunt meliores largitione elemosynæ; quia materia est præstantior; illi enim exhibentur Deo, hæc proximo. Homicidium est peius furto; quia materia homicidij, scilicet vita hominis, est præstantior re externa.

D V B I V M II.

Virum bonitas que sumitur ex obiecto, sit prima bonitas moralis in actu?

13

Respondeo, Esse primam, atque adeo maximam.

Probatur ratione D. Thomæ suprâ allata. Confirmatur, Quia si actus consideretur sine ordine ad tale obiectum, non erit bonus vel malus moraliter; sed tantum habebit quandam bonitatem naturalem, quæ supponitur bonitati & malitiæ morali; vt docet D. Thomas in 2. d. 36. art. 5. vbi dicit, *Primam bonitatem actus esse, quam habet vt procedit ex bona virtute agentis (id est, ex bona natura) & hanc esse communem actibus bonis & malis. Secundam, quam habet ex obiecto. Tertiam, quam habet ex circumstantijs obiecto additis.* Vnde sequitur, bonitatem ex obiecto esse primam bonitatem moralem in actu.

Bonitas quâ habet actus, vt est ex bona virtute agentis, est naturalis & generica.

14 Medina malo arguit Scotum.

Notandum, Medinam, & alios quosdam Thomistas; hæc acculare & refutare Scotum, quasi in 2. dist. 40. docuerit primam bonitatem moralem actuum sumi ex conuenientia ad suam causam efficientem, quæ est voluntas liberè operans; non autem ex ordine ad obiectum. Sed minimè id sentit Scotus. Ait enim: *Prima ratio bonitatis actus moralis, est ex conuenientia actus ad efficiens, à quo actus dicitur moralis, quia liberè elicitus, & hoc est commune actui bono & malo; neque enim actus est laudabilis aut vituperabilis, nisi sit à voluntate.* Hæc ille. Vbi clarum est, Scotum non tribuere vllam bonitatem moralem actui formaliter ex eo, quod sit à voluntate liberè operante; cum dicat id esse commune actui malo, qui nihil bonitatis moralis habet. Itaque per primam rationem bonitatis, non intelligit aliquam rationem, quâ actus sit formaliter bonus, sed quæ sit prima radix bonitatis & malitiæ in actibus humanis. Libertas enim est prima radix, cur actus sit bonus vel malus moraliter. Nam à libertate habet actus esse morale indifferens ad bonitatem & malitiam. Hæc est mens Scoti.

D V B I V M III.

Virum bonitas que sumitur ex obiecto sit specifica, an generica in actibus humanis?

Respondeo, Certum est bonitatem & malitiam quæ sumitur ex obiecto, esse specificam.

Ratio est; Quia omnes actus intellectus & voluntatis accipiunt suam speciem ex ordine ad obiectum, in quod tendunt; quantumvis hoc obiectum sit generale: ergo si hoc obiectum sit per se bonum vel malum, accipient ex eo bonitatem vel malitiam specificam. Consequentia patet ex dictis. Bonitas enim specifica est, quæ sequitur ex forma tribuente speciem, vel ex eo quod instar formæ se habet; vt est obiectum: similiter malitia specifica. Antecedens Probatur ex communi sententia Philosophorum & Theologorum. Confirmatur exemplis. Intellectio enim entis, veri, boni, substantiæ, accidentis, habet certam speciem infimam; tamen obiecta sunt generalissima. Similiter amor virtutis, propositum bonè viuendi, odium peccati, sunt in certâ specie infimâ, quamuis obiecta sint generalia.

Bonitas que sumitur ex obiecto, est specifica, etsi obiectum sit generale infimum.

Ab exemplis.

Ratio est, Quia etsi obiecta sint generalia, tamen respectus, ordo, & tendentia ad illa obiecta, quæ est in actu humano, specialis est, atque adeo singularis sicut & actus ipse. Non enim potest aliqua ratio generica existere sine specificâ; nec specifica sine indiuiduâ. Obiecta tamen ipsa possunt obijci intellectui & voluntati, secundum suas rationes genericas præcisâ à rationibus specificis & indiuiduis.

Dices, Si isti actus amor virtutis, odium peccati, &c. habeant bonitatem specificam, ad quam ergo virtutis speciem pertinent?

Respondet Medina, pertinere ad Iustitiam legalem, vel ad Synderesin.

Sed contra. Iustitia legalis respicit bonum commune Reipublicæ; vt docet D. Thomas 2. 2. quæst. 58. art. 6. Sed hi actus non fiunt ob bonum Reipubl. sed ob priuatum. Synderesis autem est habitus intellectus: est enim cognitio habitualis primorum principiorum moralium, vt docet D. Thomas 1. par. q. 79. art. 12. Nos autem hæc quærimus de virtute pertinente ad voluntatem.

Medina malo refert hos actus ad iustitiam legalem.

Respondeo igitur, si isti actus eliciuntur ex affectu erga Deum, erunt actus charitatis. Si autem ex affectu honesti naturalis à recta ratione dictati, ad nullam propriè virtutem pertinent. Vt enim honestum in genere ametur, & peccatum odio habeatur, sufficit naturalis inclinatio voluntatis ad bonum honestum; vt expressè docet D. Tho. infrâ, quæst. 56. art. 6. vbi ait, *Voluntatem non egere virtute ad bonum rationis voluntati proportionatum: hoc tamen intellige de bono rationis considerato in genere: sic enim præscindit ab omnibus difficultatibus quæ occurrunt in executione.* Nam ad bonum rationis applicatum propriè materiæ, voluntas eget virtute; omnis enim difficultas in virtutibus moralibus prouenit ex materia.

Hic

17

Hic tamen duo sunt aduertenda; Primò, Hos actus potius esse affectus simplices & complacentias, quam efficaces volitiones; quia versantur circa honestum in genere, quod non intenditur efficaciter, nisi in particularibus virtutibus. Vnde non est mirum si naturalis inclinatio ad tales motus sufficiat.

Ad affectus honesti in genere concurrunt virtutes particulares

Secundò, Ad huiusmodi affectus; non solum inclinationem naturalem voluntatis, sed etiam habitus particularium virtutum posse concurrere. Quod etsi à quibusdam negetur, facile tamen probari potest. Primò, à simili; Nam habitualis notitia naturæ specificæ concurret etiam ad cognitionem naturæ genericæ: ergo similiter habitualis affectio ad honestum certæ speciei, inclinatur ad honestum in genere. Secundò, In ratione specificâ continetur ratio generica: ergo quod inclinatur in specificam, inclinatur etiam in genericam. Tertio, Ad effectum honesti supernaturalis v. g. Vt quis velit viuere conuenienter homini Christiano vel Religioso, non sufficit inclinatio naturalis; vt constat ex Scripturis & Concilijs: ergo hæc inclinatio debet iuuari aliquo habitu supernaturali. Atqui non est aliquis habitus supernaturalis proprius ad tales actus, sed particulares virtutes infusæ ad eos sufficientiunt: ergo similiter ad effectum naturalem honesti, iuuant virtutes particulares. Itaque causa præcipua cur ad huiusmodi affectus non requiratur aliqua propria virtus, est quòd particulares virtutes ad illos sufficiant.

18

Notandum hic Primò, Caietanum & Mediam in hunc locum, tribuere Scoto, ipsum docuisse in 2. dist. 40. hanc bonitatem & malitiam quæ ex obiecto sumitur, esse genericam: sed nullo modo id est credibile, si quis eius verba expendat. Sic enim ait: *Secunda conditio est ex obiecto; quod si sit conueniens, tunc actus est bonus ex genere, quia est indifferens ad bonitates vteriores, quæ sumuntur ex circumstantijs specialibus: sicut genus est indifferens ad multas differentias post illud.* Idem ipsdem ferè verbis docet D. Thomas in 2. dist. 36. art. 5. & Gabriel in 2. dist. 40. art. 1. vbi non significatur, bonitatem ex obiecto esse genus respectu bonitatis ex circumstantijs, sed solum habere similitudinem cum genere; quia sicut genus contrahitur differentijs, ita bonitas ex obiecto modificatur circumstantijs. Quod ex eo patet, quia bonitas ex circumstantiâ finis, quæ est prima circumstantiarum, secundum Scotum merè per accidens se habet ad bonitatem obiecti. Nam omnino per accidens est bonitati eleëmofynæ, quòd fiat vel ad implendum votum, vel ad satisfactionem peccatorum, vel ad aliquid à Deo impetrandum. Atqui differentia specifica non se habet ad genus accidentaliter.

Scotus defenditur.

19

Notandum Secundò, Etsi bonitas ex obiecto sit indifferens ad bonitates vteriores, quæ sunt ex circumstantijs, sicut genus est indifferens ad suas differentias; non tamen inde videri acceptum huic modum loquendi, quo bonum ex obiecto vocatur bonum ex genere; sed potius ex eo, quòd nomen generis passim vsurpatur pro specie, vt rectè hoc loco D. Thomas: dicimus enim genus humanum, genus ouium, &c. Vnde idem valent opus bonum vel malum ex genere, ex specie, ex obiecto, ex naturâ suâ, pro eodem accipiuntur.

DVBIVM IV.

Quomodo obiectum debet esse volitum ut actus habeat bonitatem vel malitiam ex obiecto?

Respondeo & Dico Primò, Vt actus interior voluntatis sit bonus ex obiecto, non sufficit obiectum esse honestum, sed etiam debet esse volitum, quia honestum, seu propter bonitatem honesti. Colligitur ex Arist. 2. Ethic. cap. 4. vbi docet, *Opus virtutis debere fieri propter bonum virtutis.*

20
Bonitas obiecti debet esse directè volita.

Probatur Primò, Quia velle aliquod bonum v. g. Interesse officio diuino, quia delectabile, aut naturæ commodum, aut vtile seu lucrosum, non est laudabile, nec opus virtutis; idque ideò, quia etiamsi velit illud, quod est bonum & honestum, non tamen quia honestum.

Secundò, Quia sicut bonitas in genere est obiectum formale volitionis in genere; ita bonitas honesta est obiectum formale volitionis honestæ: ac proinde vt volitio sit moraliter bona, tendere debet in bonum honestum propter ipsum.

Tertio, Quia bonitas voluntatis consistit in quadam tendentia in bonitatem obiecti: quæ tendentia fieri debet perfectò modo (bonum enim idem est quod perfectum:) atqui non est perfecta tendentia in bonitatem obiecti, nisi in eam tendatur tamquam in rationem formalem obiecti: ergo &c.

Dico Secundò, Vt actus interior sit malus ex obiecto, non est necessarium, vt obiectum ametur propter suam malitiam, aut vt malitia aliquo modo directè sit volita; sed sufficit eam esse obiecto ita coniunctam, vt ipsa censetur interpretatiuè volita, quando quis vult obiectum. Verbi gratiâ. Velle actum fornicationis vel adulterij, est malum ex obiecto; & tamen ratio volendi non est turpitudine seu malitia obiecti, sed voluptas, (quæ per se est indifferens, cum etiam in matrimonio reperitur.) Imò peccator vellet omnem illam turpitudinem abesse, & opus esse honestum & laudabile. Quia tamen vult illud opus, cui hîc & nunc talis turpitudine est annexa; vult illud totû vt est: & ita censetur interpretatiuè velle ipsam turpitudinē. Qui enim vult principale, vult accessorium illi annexum.

21
Malitia non debet esse directè volita.

Dices, Cur potius bonitas obiecti debet esse directè & propter se volita, quàm malitia?

22
Cur potius bonitas debet esse directè volita, quàm malitia?

Respondeo Primò, Quia bonum est per se appetendum; malum autem non potest per se appeti, sed solum propter bonum, cui concipitur annexum.

Secundò, Quia bonitas actus requirit perfectam tendentiam in obiectum, vt dictum est: ad malitiam autem sufficit quæuis tendentia quantumuis imperfecta; cuius signum est, quod actus qui est ex ignorantia culpabili, sit malus, etiamsi malitia obiecti non sit volita nisi imperfectissimo modo. Et ratio est, *Quia bonum ex integra causa dicitur: malum autem ex singulis defectibus.* vt ait Dionysius c. 4. diuin. nom. id est, Vt aliquid sit bonum, requiruntur omnia quæ ad eius perfectionem sunt necessaria. Bonum enim idem est quod perfectum seu completum. Vt verò sit malum, sufficit vel vnus defectus.